

DØR's forårsrapport 2022

31. maj 2022

Skriftligt indlæg

Kapitel I og II: **Aktuel økonomisk politik, konjunktur og offentlige finanser**

Konjunktursituationen og finanspolitikken

Dansk økonomi er kommet særdeles stærkt gennem coronapandemien, også i forhold til andre EU-lande og USA. Det giver et godt udgangspunkt til at håndtere de udfordringer, der følger af, at verdensøkonomien er ramt af et nyt, negativt stød.

Væksten og beskæftigelsesfremgangen i 2021 og starten af 2022 var væsentlig stærkere end ventet. Virkningerne af den høje inflation, højere renter og øget usikkerhed vurderes at ville bremse fremgangen i løbet af 2022. Men usikkerheden om det videre forløb er meget stor, og risici for BNP-udviklingen er især i nedadgående retning.

Formandskabet vurderer, at finanspolitikken – trods svag vækst i løbet af 2022 – burde være strammere i 2022. Denne vurdering er dog ikke ledsaget af forslag til stramninger.

Finanspolitikken blev lempet betydeligt i 2020 og 2021 med midlertidige kompensationsordninger, udbetaling af feriepenge og andre stimuli-tiltag. Det var der bred opbakning til.

Den ekspansive finanspolitik under coronapandemien påvirker også finanspolitikens aktivitetsvirkning i 2022 via forsinkede virkninger. Når midlertidige tiltag ophører, indebærer det imidlertid en reel stramning – hvilket også er baggrunden for, at tiltag i lyset af coronapandemien overvejende har været af midlertidig karakter.

Det er Finansministeriets vurdering, at finanspolitikken – trods nye udgifter i lyset af Ruslands invasion i Ukraine – strammes med en finanseffekt på -1,5 pct. af BNP i 2022 og underliggende også strammes til næste år svarende til -0,7 pct. af BNP. Finanspolitikken for 2023 fastlægges først til efteråret.

Formandskabet nævner et lavere rentefradrag – dog uden at anbefale det direkte i forhold til konjunkturpolitikken. Formandskabet påpeger strukturpolitiske argumenter for at reducere rentefradraget. Forslaget vil på nogle punkter, men ikke alle, trække i retning af øget symmetri i kapitalindkomstbeskatningen. Finansministeriet bemærker, at rentefradraget bl.a. skal ses i lyset af det brede forlig om den fremtidige boligbeskatning, der skal træde i kraft i 2024, og at der ikke er planer om ændringer i forhold hertil.

Den usikre situation Danmark står i efter Ruslands invasion i Ukraine, taler efter Finansministeriets vurdering for at se udviklingen an frem mod tilrettelæggelsen af finanspolitikken for næste år. Der er som nævnt i forvejen lagt op til en underliggende stramning af finanspolitikken i 2023. I den forbindelse kan det også bemærkes, at formandskabets prognose indebærer en gradvis konjunkturalisering ind i 2023 uden en accelererende løn-prispiral, hvilket kan ses som en ”blød landing”.

Budgetlov – og udgifter direkte relateret til Ukraine

Finansministeriet noterer sig formandskabets opbakning til, at det er økonomisk velbegrunderet at sænke underskudsgrænsen for det strukturelle underskud til 1 pct. af BNP som er aftalt i forbindelse med *Det nationale kompromis om dansk sikkerhedspolitik*. Det flugter med Finansministeriets vurdering i publikationen *Erfaringer med budgetloven 2014-2020, Finansministeriet, april 2022*.

Formandskabet har en nuanceret diskussion af, hvilke udgifter der er ”direkte relateret” til krigen i Ukraine. Det vurderes, at øgede udgifter til flygtninge, nødhjælp og våbenleverancer er direkte knyttet til krigen, og at de dermed kan undtages fra saldogrænsen begrundet i exceptionelle omstændigheder.

Derimod vurderer formandskabet, at varmechecken er udtryk for et fordelingspolitisk valg, som kun indirekte er knyttet til krigen, og at udgifterne derfor ikke bør kunne undtages fra saldogrænsen.

Finansministeriets tilgang er at følge EU-reglerne så tæt som muligt. Finansministeriet bemærker, at det er *den særlige omstændighed*, der giver anledning til tiltag, der skal være exceptionel og uden for statens kontrol. Det er ikke *udgifterne* som sådan, der skal være uden for statens kontrol. Udgifter til våben til Ukraine er fx heller ikke uden for statens kontrol. Det er Finansministeriets vurdering, at et tiltag som varmechecken, eller tiltag som varetager sociale hensyn i lyset af de abrupte og markante prisstigninger, under EU-reglerne kan anses for direkte relateret til de særlige omstændigheder, som udløser undtagelsesbestemmelsen.

Finansministeriet finder på den baggrund ikke, at rapporten giver anledning til at ændre fortolkningen af EU-reglerne.

Finansministeriet bemærker, at det er centralt – både for at kunne håndtere ekstraordinære omstændigheder og for budgetlovens langsigtede levedygtighed – at der er fleksibilitet i loven i forbindelse med ekstraordinære omstændigheder.

Kapitel III: Låneregulering på boligmarkedet

Siden Finanskrisen i 2008 er der indført en lang række tiltag rettet mod husholdninger og kreditinstitutter for at mindske finansielle risici fra boligmarkedet.

I den finansielle regulering er der begrænsninger i adgangen til afdragsfrihed – og kreditinstitutterne er i dag velkapitaliserede. Det er et helt andet og sundt udgangspunkt end før finanskrisen.

Husholdningerne er også samlet set velpolstrede som følge af høj opsparing og forudgående års formuegevinster. Samtidig er boligbyrden set for hele landet under ét ikke usædvanligt høj.

Finansministeriet er helt enig med formandskabet i, at det er særdeles vigtigt at have øje for både omkostninger og gevinster ved potentielle tiltag.

Kapital IV: Tilgangseffekter ved ændrede dagpengeregler

Finansministeriet vil gerne kvittere for, at formandskabet har taget hul på opgaven med eftersyn af de økonomiske ministeriers regneprincipper. Finansministeriet ser frem til det løbende arbejde med eftersynet af regneprincipperne, som er et vigtigt emne – både ift. konsekvensvurderinger, åbenhed og det praktiske arbejde i ministerierne. Derfor har Finansministeriet også i dette skriftlige indlæg lagt vægt på at kommentere på det faglige indhold samt på perspektiver ift., hvordan eftersynet kan operationaliseres, herunder anvendes i praksis i de økonomiske ministerier.

I forhold til dynamiske virkninger af ændringer af dagpengereglerne mv. noterer Finansministeriet sig, at formandskabet finder, at der er tilgangseffekter ved ændrede dagpengeregler. Det er Finansministeriet enige i, hvilket også ligger til grund for ministeriernes regneprincipper.

Finansministeriet noterer sig også, at formandskabet har forbehold over for de konkrete eksisterende regneprincipper for tilgangseffekter. I forbindelse med eftersynet værdsætter Finansministeriet, at formandskabet gennemgår forskelligt litteratur, herunder med henblik på at understøtte brugen af nyeste viden mv. Finansministeriet efterspørger imidlertid, at formandskabet fremadrettet i højere grad opstiller en vurdering af litteraturen med henblik på at vurdere det akademiske niveau og overførbarheden. Som Finansministeriet umiddelbart læser studierne bragt frem af formandskabet, er en række af studierne ikke udgivet i akademiske tidsskrifter og dermed ikke peer-reviewed, ligesom der kan være tvivl om overførbarheden til en dansk kontekst. En række af formandskabets konklusioner i kapitlet baserer sig således på studier fra lande, hvor det ikke er oplagt, at de empiriske resultater umiddelbart kan overføres til dansk kontekst, fx Brasilien og Italien.

Derudover bemærker Finansministeriet, at formandskabet ikke kommer med konkrete anbefalinger til, hvordan deres input skal omsættes til operationelle ændringer af regneprincipperne. Formandskabets gennemgang lægger umiddelbart spor ud til en *"metodisk tilgang, der i højere grad undersøger de aggregerede konsekvenser af ændringer i dagpengesystemet"* samt konkluderer, at *"En fremtidig sanering af regnereglerne bør søge*

at inddrage og skaffe et stærkere empirisk grundlag for de mekanismer, som forskningslitteraturen har vist er vigtige for, hvordan ændringer af dagpengeregler påvirker tilgangen til dagpenge". Samtidig anerkender formandskabet, at "der er lagt en stor indsats i arbejdet med regneregler på dagpengeområdet".

Finansministeriet noterer slutteligt, at formandskabet ikke afviser, at skønnene bag adfærdsvirkningerne af dagpengetiltagene fra *Aftale om en ny reformpakke for dansk økonomi* er middelrette, men blot finder, at skønnene både kan være over- eller undervurderede. I den forbindelse bemærker Finansministeriet, at tilgangseffekterne i aftalen kun udgør 5-10 pct. af det samlede skøn for nettobeskæftigelsesvirkningen af dimittendtiltagene og beskæftigelsestillægget. Formandskabet ser specifikt på tilgangseffekter og ikke på de samlede dynamiske virkninger ifm. ændringerne af dagpengereglerne. Usikkerheden omkring størrelsen på tilgangseffekter udgør derfor kun en mindre andel af den samlede usikkerhed omkring beskæftigelsesvirkningen, som der sagens natur altid vil være ved alle konsekvensvurderinger.

Finansministeriet ser frem til fortsat dialog om, hvad formandskabet konkret vurderer, der bør ændres i praksis. Ligeledes opfordrer Finansministeriet formandskabet til fremadrettet at have et særskilt fokus på at bygge bro over til, hvordan regneprincipperne løbende anvendes i praksis, dvs. også forholde sig fx til afvejning mellem forholdsvis simple regnemodeller og forskellige teoretiske kanaler, som adfærden ved et givent tiltag evt. kan påvirkes igennem. Det er vigtigt, at eftersynet af regneprincipper kan påvirke den praktiske hverdag, hvis eftersynet skal kunne få størst mulig effekt.